

2011-08-15

Föreningen Svenska Läromedel
Norrtullsgatan 6
113 29 Stockholm

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Kommissionens förslag till direktiv om anonyma verk Ju2011/4708/L3

Föreningen Svenska Läromedel får härmed avge ett yttrande över EU-kommissionens förslag till direktiv om anonyma verk, KOM (2011) 289 slutlig.

Föreningen Svenska Läromedel är branschorganisation för svenska läromedelsförlag som ger ut läromedel för skol- och utbildningsväsendet. Medlemsförlagen står för över 80 procent av skolmarknaden.

Föreningen Svenska Läromedel är positivt till att bibliotek, museer och andra institutioner använder digital teknik till att sprida kulturarvet.

Förslaget till direktiv bygger på den för den inre marknaden grundläggande principen om ömsesidigt erkännande. Det finns också i Europa flera olika system för förvaltning av upphovsrätter. Dessa ska med direktivet samordnas. Förslaget har emellertid flera brister som kan undergräva det väl fungerande, kostnadseffektiva svenska systemet med utvidgade kollektiva avtalslicenser. Dessa brister måste åtgärdas.

”[E]xisting arrangements”

Beaktandesats 20 anger att direktivet inte påverkar ”bestämmelser” i medlemsstaterna vad gäller förvaltning av rättigheter, t.ex. utvidgade kollektiva licenser. Den engelska versionen är ”*existing arrangements*”.

Även om inte den svenska texten gör det, kan den engelska tolkas som att inte framtida ändringar av nationella bestämmelser ska erkännas ömsesidigt. Ordet ”*existing*” bör därför utgå. Det bör vara tydligt att både nuvarande och framtida nationella bestämmelser ska erkännas, däribland utvidgade kollektiva avtalslicenser. Även framtida förändringar av dessa, vilket föreslås i upphovsrättsutredningens delbetänkande SOU 2010:24, måste vara möjliga.

För att undvika oklarheter bör detta anges även i en artikel i direktivtexten.

Gränsöverskridande tillämpning

Kommissionen anger i sin konsekvensbeskrivning att den utvidgade kollektiva avtalslicensen vanligen bara är giltig inom det territorium där den lagstadgade presumtionen är tillämplig. Gränsöverskridande tillgängliggörande av anonyma verk skulle därför inte vara möjligt.

För att ge principen om ömsesidigt erkännande full verkan bör därför direktivet ha en uttrycklig bestämmelse som tillåter medlemsstater som väljer att använda utvidgade kollektiva avtalslicenser att tillgängliggöra verken i andra medlemsstater, d.v.s. gränsöverskridande.

Det bör påpekas att kommissionens uttalande i konsekvensanalysen punkt 5.3.3. om "*main drawback*" med utvidgade kollektiva licenser inte är korrekt. Det går utmärkt att utfärda skilda avtalslicenser med olika pris för olika verkskategorier.

Efterforskning

Den omsorgsfulla efterforskningen som föreskrivs i artikel 3 kommer att se olika ut i olika system. En sådan efterforskning är emellertid inte relevant i det svenska systemet.

För att beakta olika systems särart bör "omsorgsfull efterforskning" i punkten 1 ersättas med "omsorgsfull eller adekvat". Sistnämnda ord anger att efterforskningen är anpassad till det nationella systemet men att upphovsrättens syften, iakttagande av rättighetshavarnas rättigheter, inte eftersätts.

I konsekvens härmed bör "omsorgsfull" i punkten 3 ersättas med "omsorgsfull eller adekvat". Motsvarande ändring bör göras i beaktandesats 12.

Ersättning

En grund i den ensamrätt som upphovsrätten ger är rättighetshavarnas rätt till ersättning. Enligt förslaget beaktandesats 17 och artikel 6 är utgångspunkten att ersättning för användandet av anonyma verk inte ska ges. Utgångspunkten måste tvärtom vara att ersättning ska ges. Att det i fråga om anonyma verk i det enskilda fallet ofta kan saknas möjlighet att utge ersättning motiverar inte att direktivet frångår grundprincipen. Att förslaget förtutser att upphovsmän kan begära ersättning och att ersättning kan förekomma i vissa avtal ändrar inte detta. Direktivets vaga och breda tillämpningsområde gör ersättning som huvudregel särskilt angeläget.

Stockholm som ovan

Rickard Vinde
VD